

HOA ANH ĐÀO VÀ HOA MAI

- - - - -

Đỗ Thông Minh

ANH ĐÀO: QUỐC HOA?

Tôi đến xứ Anh Đào, tiếng Nhật gọi là Sakura (Anh), vào tháng 1 năm 1970, rồi tháng 4 năm đó, lần đầu tiên tôi được ngắm hoa Anh Đào nở rộ khắp nơi. Đúng là thứ hoa biểu tượng cho nước Nhật vì đâu đâu cũng thấy trồng, nhưng trên thực tế Nhật vẫn không chính thức chọn hoa nào là quốc hoa. Và thực ra cũng có một số loại cây Anh Đào gốc từ Tây Tạng... đem qua.

Hoa Anh Đào biểu tượng của Nhật Bản.

Nước Nhật trải dài trên nhiều vĩ tuyến nên miền Nam ấm hoa nở trước, rồi mới lan ra tới miền Bắc, cách nhau cũng vào khoảng hai, ba tháng. Như ở Okinawa (Xung Thẳng) hoa Kanhi Zakura (Hàn Phi Anh) nở sớm nhất vào cuối tháng 1, mà hoa khác ở

Hokkaido (Bắc Hải Đạo) vào tháng 5. Hoa Anh Đào phần lớn màu hồng nhạt hay trắng, năm cánh nhỏ, chỉ lưu lại trên cành độ mười ngày. Nếu bị mưa gió thì có khi chỉ một buổi là rụng như confetti hay tuyết lốm đốm trên mặt đất, trời nóng cũng làm hoa mau tàn. Tuy hoa yếu đuối như vậy, nhưng có nhiều cây sống thọ tới cả ngàn năm như một số loại thông, khi đó thân cây thường to đùng, biến dạng hơi quái dị, nhưng cành thường vẫn nhỏ và mỗi năm vẫn đều đều nở hoa.

Ba cây Anh Đào đại cổ thụ nổi tiếng nhệt gọi là Sandai Meimokue (Tam Đại Danh Mục):

1- Jindai Zakura (Thần Đại Anh) tại chùa Jisso (Thực Tướng Tự), tỉnh Yamanashi (Sơn Lê), có hoa cánh màu hồng nhạt, được coi là thọ nhất tới 2.000 năm, cao khoảng 9 mét, chu vi gốc 13, 5 mét.

2 - Tanboku Zakura (Đạm Mặc Anh), tại tỉnh Gifu (Kỳ Phụ), có hoa cánh màu hồng nhạt, thọ tới 1.500 năm, cao tới 17 mét, chu vi gốc 11 mét.

3 - Taki Zakura (Thác Anh), tại tỉnh Fukushima (Phúc Đảo), có hoa cánh màu hồng nhạt, thọ tới 1.000 năm, cao tới 10 mét, chu vi gốc 9 mét.

Nói chung cây Anh Đào không có hình dáng nhất định, cao trung bình chừng 7, 8 mét, một cổ cây có cành to quá khổ, ngã nghiêng, xù xì có vẻ xấu. Hoa Anh Đào là loại hoa rất mẫn cảm với thời tiết, nên tùy theo năm nóng hay lạnh mà hoa nở sớm hay muộn. Người Nhật rất thích đi ngắm hoa nên các cơ quan truyền thông luôn loan tin rất chi tiết về tình hình hoa nở khắp toàn quốc.

TỤC LỆ NGẮM HOA

Nước nào thì cũng có hoa, nhưng Nhật Bản nổi bật với hoa Anh Đào và tục ngắm hoa. Họ thường tổ chức hội ngắm hoa Anh Đào ở các công viên, đi với bạn bè, đồng僚 vào ngày Thứ Bảy và dành ngày Chủ Nhật cho gia đình. Các dân tộc khác thường chỉ đi ngắm, nhưng người Nhật rủ nhau tụ họp, đem đồ ăn, bia rượu và tấm bạt hay chiếu lót... vừa ăn uống, ca hát, nhảy múa, ngắm hoa, chứ hầu như không cất đem chung trong nhà. Vì số người đi ngắm hoa quá đông nên muốn có chỗ tốt phải tới thật sớm giữ chỗ.

Tục ngắm hoa có từ thời Nara (Nại Lương, 710-794), thời đó chỉ có giới quý tộc mới ngắm hoa và hoa ở đây là hoa Mơ, tiếng Nhật là Ume (chữ Hán cũng là Mai, nhưng ở Nhật là Mơ là xí mụi hay ngâm rượu, chứ không phải Mai nhiệt đới như Việt Nam).

Thời Heian (Bình An, 794-1192), mới bắt đầu ngắm hoa Anh Đào.

Thời Edo (Giang Hộ, 1603-1867), hoa Anh Đào mới được đem từ Nara lên Edo (sau đổi thành Tokyo) và trở thành hàng cho giới bình dân thường thức và kéo dài tới ngày nay.

Ba nơi ngắm hoa Anh Đào nổi tiếng nhất là gọi là Sandai Meisho (Tam Đại Danh Sở):

1- Công viên Takato Joshi (Cao Viễn Thành Chi), tỉnh Nagano (Trường Dã), có khoảng 1.500 cây.

2 - Công viên Hirosaki (Hoàng Tiền), tại tỉnh Aomori (Thanh Sâm), có khoảng 5.000 cây.

3 - Núi Yohino (Cát Dã Sơn), tại tỉnh Nara (Nại Lương), cả một rừng không đếm nổi, ước khoảng 50.000 cây.

Ở Tokyo thì nổi tiếng nhất là công viên Ueno (Thượng Dã) ở Đông Kinh, với 1.800 cây, mỗi năm có khoảng 200.000 người tới ngắm, ngoài ra là khu Hoàng Cung (Kokyo, Hoàng Cư)... Đặc biệt tại công viên Sumida (Ngung Điền), có thể đi trên bộ hay dưới thuyền loại có mái như mái nhà gọi là yakatabune (ốc hình thuyền), vừa ăn uống vừa ngắm hoa hai bên bờ sông. Ở một vài nơi có hồ thì khách có thể chèo thuyền nhỏ giữa sóng nước bênh bồng mà mặt nước ửng hồng vì toàn cánh hoa. Nếu du khách ghé vào vườn Ngự Uyển Shinjuku Gyoen (Tân Túc Ngự Uyển, quận Shinjuku) có thể xem khoảng 10 loại hoa Anh Đào khác nhau trong tổng số khoảng 60 loại Anh Đào ở Nhật, muốn xem đủ loại như vậy thì không gì bằng tới tận cố đô Kyoto (Kyoto). Còn

như các loại hoa lai giống thì có thể lên tới 350 loại.

Ở tỉnh Fukushima (Phúc Đảo), có một đoạn đường dài 1,5 km, hai bên trồng 2.000 cây Anh Đào lớn, tàn cây chồng lên nhau che phủ cả con đường, mỗi năm có khoảng 60.000 người tới ngắm.

Tuy vậy, có khi thời tiết hơi bất thường, hoa Anh Đào nở không cứ là trời phải ấm. Như năm 2003, ở một vài vùng phương bắc, hoa Anh Đào nở mà trời vẫn còn lạnh, có tuyết rơi, nên hoa phủ tuyết và người thi lợi tuyết xem hoa... Những nơi có cội Anh Đào nổi tiếng già cả ngàn năm, hay to và đẹp thì người Nhật thấp đèn và ngắm hoa vào cả ban đêm.

Mùa xuân bên Triều Tiên, nhất là phía nam, cũng có hàng triệu người đi ngắm hoa Anh Đào và du khách thập phương thì đi ngắm hoa Anh Đào ở thủ đô Washington (Hoa Thịnh Đốn) do Nhật tặng trước đây.

CÁC LOẠI HOA ANH ĐÀO CHÍNH...

Với người thường thì đôi khi rất khó phân biệt đâu là Anh Đào (Anh), đâu là Đào (Đào), đâu là Mai (Mai). Các loại hoa Anh Đào tiêu biểu là:

1- Choju Zakura (Trường Thọ Anh), có hoa chỉ có 4 cánh, màu trắng hoặc tím nhạt với nhụy đỏ và vàng, loại cây mọc thành bụi thấp.

2- Daimyojin Zakura (Đại Minh Thân Anh), có hoa màu hồng nhạt, loại cây thân cao

3- Fuji Zakura (Phú Sĩ Anh), có hoa 5 cánh, màu hồng nhạt. Có nhiều ở chân núi Phú Sĩ như hồ Kawaguchi (Xuyên Khẩu Hồ)... vì ở vùng cao lạnh, nên nở trễ vào tháng 5, còn gọi là Mamezakura (Đậu Anh).

4- Imose Zakura (Muội Bối Anh), có hoa cánh kép, màu hồng.

5- Jindai Zakura (Thần Đại Anh), có hoa màu hồng, có cây đã 2.000 năm vẫn còn sống.

6- Kanhi Zakura (Hàn Phi Anh), có hoa màu đỏ (phi là đỏ tươi), từng chùm, cánh cúp và rũ xuống, nở sớm vào tháng 3.

7- Kan Zakura (Hàn Anh), có hoa màu hồng nhạt, lá dày, nở sớm. Ở những vùng ấm, khoảng tháng 2 đã nở.

8- Kawazu Zakura (Hà Tân Anh), đây là một loại hoa đặc biệt có màu hồng cam rực rỡ nên dễ nhận ra, nở sớm vào tháng 2, 3.

9- Ki Zakura (Hoàng Anh), còn gọi là Ukon (Uất Kim), Ogon Zakura (Hoàng Kim Anh), có hoa 8 lớp kép (bát trùng) như hoa Vạn Thọ, đặc biệt màu hoàng lục (xanh lá cây và vàng hồng), màu (hoa trà) hay tím (uất kim). Rất nổi tiếng nên được dùng làm tên rượu luôn.

10- Koshino Higan (Việt Bi Ngạn), có hoa 5 cánh, màu trắng, tương tự như Mai Trắng.

11- Kubo Zakura (Cửu Bảo Anh), có hoa 5 cánh, màu trắng hồng, hầu hết những cây cổ thụ phải chống cành lớn vươn ngang dài cho khỏi gãy, cành nhỏ thì có khi là là gần mặt đất.

12- Kyokujitsu Zakura (Húc Nhật Anh), có hoa lớn, cánh kép như Yae Zakura, màu trắng hồng.

13- Nezame Zakura (Tâm Giác Anh), có hoa màu hồng tím nhạt.

14- Okame Zakura (... Anh), có hoa 5 cánh màu hồng đậm, do phối hợp của Kanhi Zakura (Hàn Phi Anh) và Mamezakura (Đậu Anh).

15- Okesa Zakura (... Anh), có hoa cánh kép, màu hồng.

16- Oshima Zakura (Đại Đảo Anh), có hoa lớn, đẹp được trồng ở nhiều nơi, lá non màu đỏ nhạt, mặt sau lá có viền trắng.

17- Sato Zakura (Lý Anh), như tên gọi là loại anh đào mọc ở miền quê, trông như cây cảnh, hoa lớn màu hồng đặc biệt có hương thơm, nở hơi muộn.

18- Sekiyama (Quan Sơn), có hoa màu đỏ nhạt, cánh kép.

19- Shiki Zakura (Tứ Quý Anh), có nụ màu hồng và hoa màu trắng, cánh đơn, đặc biệt một năm nở hai lần vào mùa xuân và thu

20- Somei Yoshino (Nhiễm Tĩnh Cát Dã) là loại hoa năm cánh, đẹp và nổi tiếng, được trồng phổ biến nhất. Nụ màu hồng nhạt, nhưng dần dần hóa trắng. Hoa màu hồng nhạt, nở từng chùm vào mùa xuân khoảng cuối tháng 3 đầu tháng 4, trước khi cây ra lá. Loại cây này phát triển nhanh nhưng tuổi thọ cũng ngắn.

21- Taki Zakura (Thác Anh), có hoa màu hồng, đặc biệt các cành nhỏ rũ xuống như liễu, nên trông như một thác nước bằng hoa, có cây đã 1.000 năm vẫn còn sống.

22- Tanboku Zakura (Đạm Mặc Anh), có hoa cánh màu hồng nhạt, có cây đã 1.500 năm vẫn còn sống.

23- Taoyame Zakura (Thủ Nhược Nữ Anh), có hoa cánh kép, màu trắng với viền hồng.

24- Tora No O Zakura (Hồ Vĩ Anh), có hoa cánh kép, màu trắng.

25- Tsukubane Zakura (Đột Vũ Căn Anh), có hoa cánh kép, trong hồng nhạt ngoài trắng.

26- Yama Zakura (Sơn Anh), như tên gọi là loại anh đào mọc trên núi, hoa màu hồng nhạt gần như trắng, thân cao nở muộn hơn, khi lá non màu nâu đỏ đã ra nhiều, đặc biệt lá hình quả trứng, mặt sau có viền trắng.

Không phải hoa Anh Đào chỉ có màu trắng hồng mà có cả loại màu xanh lá cây nhạt hay màu tím nhạt mới lạ, như:

27- Gyoiko Zakura (Ngự Y Hoàng Anh), có hoa 5 cánh như dính vào nhau, đặc biệt uốn ngược ra và màu hoàng lục (xanh lá cây và giữa có sọc trắng).

28- Ranzan Zakura (Lam Sơn Anh), có hoa màu tím nhạt.

29- Ukon (Uất Kim), tức Ki Zakura (Hoàng Anh), Ogon Zakura (Hoàng Kim Anh).

Ngoài ra còn có loại cũng mang tên Anh nhưng hầu như khác giống và hoặc nở khác mùa

30- Aki Zakura (Thu Anh hay còn gọi là Kosumosu = Cosmos), sao lại gọi là Thu Anh? Không lẽ loại Anh Đào này nở vào mùa thụ Thụ đúng vậy, đây là một loại hoa đặc biệt, thân thảo, mảnh nhưng có khi cao tới 2 mét, hoa 8 cánh mỏng, màu trắng, hồng hay đỏ, nhụy vàng, nở vào tháng 9, 10. Còn gọi là hoa Cúc Bướm..

31- Shiba Zakura (Chi Anh), thuộc loại thảo, chỉ cao độ 20-30 cm, có hoa màu tím, tím viền trắng, tím đỏ hay trắng, 5 cánh đơn, nở vào mùa xuân, thường trồng tập trung rất nhiều ở ven đồi trông giống một thảm hoa như ở Hitsujiyama Koen (Dương Sơn), tỉnh Saitama... Còn gọi là Hanashiba (Hoa Chi) hay Hanatsumakusa (Hoa Trảo Thảo).

Cũng không phải hoa Anh Đào luôn luôn nở trước khi ra lá, mà có loại lá ra trước, màu của hoa và lá tương phản nhau rất đẹp, như:

32- Icho Zakura (Nhất Diệp Anh), là loại hoa cánh kép, màu hồng cam nhạt, nở sau khi đã ra lá.

33- Yae Zakura (Bát Trọng Anh), là loại hoa nhiều lớp xếp như những nếp ở váy phòng phụ nữ, màu hồng, hồng nhạt hay vàng nhạt, nở chậm hơn các loại anh đào khác, khi lộc non tức các lá đã bắt đầu nhú ra.

Cây Anh Đào thuộc họ Mai (Ume), nên cành vươn lên, nhưng cũng có một số cây loại hơi khác, có cành lớn chĩa ngang rất dài, còn cành nhỏ rũ như liễu vậy, nên thường phải dùng cây chống các cành ngang. Loại này sống rất thọ, vài trăm năm là

thường như Oito Zakura (Đại Mịch Anh), Taki Zakura (Lang Anh), Shidare Zakura (Chi Thủy Anh)... có hoa màu hồng.

Ở Đà Lạt còn có loại Anh Đào bản địa thường gọi là Mai Anh Đào, vì có năm cánh như hoa Mai, nhưng màu hồng nhạt như hoa Anh Đào (tên khoa học là *Prunus cerasoides*), Nhật Bản cũng có gọi là Sakura Ume (Anh Mai). Miền Bắc nổi tiếng với hoa Đào Đỏ và Đào Trắng còn gọi là Hoa Lê, ngoài Trung cũng có Đào, trong Nam và Trung thì có Mai Vàng. Mai và Đào ở Việt Nam đều nở vào dịp Tết Ta.

Hoa Anh Đào đẹp và mong manh, chỉ để ngắm thôi sao? Dù hầu như không có hương vị, nhưng người Nhật cũng cố gắng thưởng thức bằng cách muối cánh hoa Anh Đào, rồi pha với nước sôi gọi là Sakurayu (Anh Thang). Tôi chưa có dịp nào thưởng thức món nước uống này nên không kể ra đây được.

Nhật Bản đã tặng Việt Nam một số cây Anh Đào trồng ở Đà Lạt lần thứ nhất năm 1963 và lần thứ hai năm 1998. Người Việt cũng thích ngắm và hãnh diện có được loại hoa này Hoa Anh Đào cũng được Nhật Bản tặng cho nhiều nơi khác như thủ đô Hoa Thịnh Đốn của Hoa Kỳ vào năm 1912, hàng năm vào mùa xuân, du khách ngắm hoa tụ tập về đây khá đông.

Hoa Anh Đào để riêng từng cái thì không đẹp và cũng không có mùi thơm, hoa chỉ đẹp vì nở hồng trắng cả cây. Điều này có thể ví như chính người Nhật: một cá nhân thì không xuất sắc lắm, nhưng một tập thể người Nhật làm việc thì rất hữu hiệu. Sau năm 1975, chúng tôi cũng hay lui tới các công viên trồng hoa Anh Đào vào dịp hoa nở, nhưng không phải để ngắm hoa mà để làm vệ sinh, thu dọn sau mỗi hội ngắm hoa để lấy tiền sinh sống vì tôi cùng các bạn sinh viên khác bị cúp chuyển ngân.

HOA MAI Ở NHẬT?

Phần lớn hoa Anh Đào phát triển giống như hoa Mai Vàng Việt Nam, sau khi lá rụng hết, trời nọ độ vài tuần rồi ra hoa, khi hoa tàn mới bắt đầu ra lá non. Mai Việt Nam thường nở rộ vào Tết Âm Lịch khoảng đầu tháng 2, được cắm trong nhà dịp Tết. Người Nhật tới Việt Nam cũng rất thích Mai Vàng ở trong Nam và Trung hay Đào ở ngoài Trung và Bắc.

Mai là âm Hán-Việt, âm Hán-Nhật (ON) là Bai, âm thời nước Ngô Trung Hoa của chữ này là ěmee, từ đó mới có âm Nhật (kun) là mume và rồi ume. Điểm cần lưu ý là tuy tên cũng là Mai, nhưng Mai Nhật thuộc giống Đào (Momo), họ Hồng (Bara, Tường Vi), hoa nở vào cuối đông, thường màu trắng, hồng hay đỏ, rất hiếm khi có màu vàng và cho trái, còn Mai Việt thuộc họ Okuna nhiệt đới, hoa nở vào lúc nóng (khoảng 30 độ C), màu vàng và không cho trái.

Ở Nhật có Kim Mịch Mai, hoa 5 cánh đơn và nhiều nhụy, màu vàng giống Mai

Vàng Việt Nam, và cũng có một số loại Mai khác, tất cả cùng gốc từ Trung Quốc.

Nổi tiếng nhất là loại Robai (Lạp Mai), gọi là lạp vì cánh hoa hơi trong, trông như bằng sáp nến và có mùi thơm, đa số hoa hướng hạ (hướng xuống đất). Đặc tính chung của loại Lạp Mai này là nở vào cuối đông, tháng 12 đến tháng 3, nên trước khi thưởng thức hoa Anh Đào, người yêu hoa có thể đi ngắm hoa Mai.

Một số loại hoa Mai tiêu biểu như:

- Kinshibai (Kim Mịch Mai), loại mọc thành bụi thấp, hoa 5 cánh kép, màu vàng tươi, nhiều nhụy, nở vào mùa hè, hương thượng, riêng hoa trông rất giống Mai Vàng Việt Nam.

- Kobai (Hồng Mai), cây cao, có hoa 5 cánh màu đỏ, nhụy màu vàng, nở vào tháng 2, 3.

- Mangetsu Robai (Mãn Nguyệt Lạp Mai), có hoa 6 cánh kép tròn, có màu vàng tươi, có mùi thơm như hoa Lài.

- Obai (Hoàng Mai), có hoa màu vàng nhạt, đặc biệt có tới 6 cánh nhưng chỉ có 1 nhụy cùng màu

- Robai (Lạp Mai), còn gọi là Tobai hay Karaume (Đường Mai), có hoa 6 cánh kép tròn hay dài, lớp ngoài màu vàng nhạt, lớp trong màu đỏ tía.

- Shidare Ume (Chi Thùy Mai), gọi là chi thùy vì cành rũ, có hoa 5 cánh kép màu hồng hay trắng, đặc biệt đầy hoa dọc theo cành, nở vào tháng 2, 3.

- Shira Ume (Bạch Mai), có hoa 5 cánh màu trắng, nhụy màu vàng, nở vào tháng 2.

- Soshin Robai (Tố Tâm Lạp Mai), có hoa cánh kép tròn hay dài, lớp ngoài và trong đều màu vàng.

- Warobai (Hòa Lạp Mai), có hoa cánh kép tròn, lớp ngoài màu vàng nhạt, lớp trong màu đỏ tía.

Một số Mai đặc biệt nở vào mùa đông lạnh giá gọi chung là Kanbai (Hàn Mai) như:

- Hitoe Kanko (Bát Trùng Hoàng Hồng), có hoa 5 cánh đơn màu hồng, nhụy vàng nhạt.

- Toji (Đông Chí), có hoa 5 cánh màu trắng, nhụy màu vàng.

- Tamabotan (Ngọc Mẫu Đơn), có hoa 5 cánh kép màu trắng, nhụy màu vàng.

- Yae Kanko (Bát Trùng Hoàng Hồng), có hoa 8 lớp kép như hoa Vạn Thọ, màu hồng, nhụy màu vàng.

Nhật Bản cũng như Việt Nam, có Nhị Độ Mai tức Mai Tứ Quý, là một loại Mai Vàng nhưng khi cánh hoa rụng sẽ lộ đài hoa màu đỏ ôm lấy nhụy, rồi nhụy kết hạt, hạt lớn dần đẩy đài hoa ra, trông như nở lần thứ hai.

Ở Nhật và Trung Quốc còn một loại Mai nữa, lạ lắm, cây này vốn là một loại thảo mộc chỉ cao độ 20 cm, lá hình trái tim, đôi khi thấy ở các lạch nước nông, vùng núi ẩm thấp. Hoa 5 cánh màu vàng nhạt, tuy nở trong nước vào khoảng tháng 8-10, nhưng hình dáng cũng giống hoa Mai nên có tên là Umebachi (Mai Bát), cây thì gọi là Umebachiso (Mai Hoa Thảo), hay vì sống như loại rong nên còn gọi là Umebachimo (Mai Hoa Tảo), tên khoa học là *Parnassiopalustris*.

Ở Nhật có loại Mai cao khoảng 4, 5 mét, cho quả ume (plume, tức loại mận Đà Lạt), có thể phơi khô, ngâm rượu, ngâm giấm..., nhưng ăn trái xanh đôi khi hơi độc. Dùng làm nhiều món ăn, thức uống như: xí mại ướt gọi là umeboshi (mai can) (người Nhật hầu như không ăn xí mại khô), rượu umeshu, baishu (mai tửu), trà umekobucha (mai trà), giấm umezu (mai tạc), thạch umegumi (mai tổ), kẹo umeame (mai di) hay mứt ume jam...

Chúng ta đã đề cập tới những loại hoa thông thường và cao quý, nhưng thực ra còn rất nhiều hoa nở vào mùa xuân, đặc biệt ở Nhật có đại biểu là Setsubunso (Tiết Phân Thảo), một loại thảo thêp, hầu như chưa thêy cây mà đã thêy đài hoa vươn ra, hoa có 5 hay 8 cánh màu trắng, nhụy màu vàng và tím nhạt hay Kibana Setsubunso (Hoàng Hoa Tiết Phân Thảo), hoa có 6 cánh, cả hoa và nhụy đều màu vàng... nở vào tháng 2 (tuy nhiên cũng có loại hoa 6 cánh màu trắng, nhụy màu trắng và nâu tím, nở muộn vào tháng 5). dịp này người Nhật nghi lễ Xuân Phân (Shunbun) vào tháng 3 nên thường rủ nhau đi ngắm hoa, hay trước đó vào ngày 3/2, lúc khắp nơi các đền chùa có tục rước phước vào nhà gọi là fukuuchi và rải hay quăng hạt đậu để đuổi quỷ ra gọi là onisoto.

KYOTO

Đầu tiên chúng tôi ghé phủ Kyoto (Kinh Đô, là cố đô cũ của Nhật, ví như Hà Nội hay Huế của Việt Nam) thăm chùa Vàng (Kinkakuji, Kim Các Tự). Đây là một ngôi chùa cổ, dựng lên từ cuối thế kỷ 14 trên một mảnh đất mà ba phía là hồ. Chùa có ba tầng được thếp vàng cả trong và ngoài, nên được gọi là chùa Vàng. Cảnh chùa tĩnh mịch nằm trong một khu rừng thông lác đác du khách viếng thăm. Chúng tôi chỉ được đứng ngắm từ xa chứ không được vinh dự đặt chân lên chùa.

Chùa bị cháy hoàn toàn năm 1950, bắt đầu xây dựng lại theo mô hình cũ năm 1952 và hoàn tất năm 1955, tại các thảm cỏ có hệ thống 30 vòi phun nước sẽ tự động nhô lên để chữa cháy khi cần. Sau này, tôi được dịp đọc cuốn Kim Các Tự của Mishima (Tam Đảo) với bản dịch tiếng Nhật nên biết rõ hơn về ngôi chùa này. Khoảng cuối thập niên 80, chùa được tu bổ lại và thay lớp vàng dát mới, nghe nói tốn khoảng 50 kg vàng ròng và phải tuyển dụng nhiều tay thợ chuyên môn làm việc trong nhiều tháng trời.

Chùa Vàng tuy không to lớn như một số chùa hay thành quách khác ở Kyoto, nhưng được coi là đại biểu tính cách tĩnh mịch và truyền thống của vùng này vì tính cách đặc biệt của nó. Ngoài ra Kyoto còn có chùa Bạc, tức Ngân Các Tự (Ginkakuji), nhưng không dát bạc, lớn cùng cỡ như chùa Vàng.

Kyoto là thành phố nhỏ hẹp nằm giữa thung lũng với đường xe điện thường và tốc hành Shinkansen (Bullet Train) chạy bắc-nam ngang chính giữa. Phía đông cũng có nhiều đền chùa, nhưng nói chung ít thắng cảnh nên không thu hút nhiều khách như bên phía tây với rất nhiều di tích đáng xem.

Một đặc điểm của thành phố này là hệ thống địa chỉ, được phân theo lối cổ, có rất nhiều phường nhỏ, thường ghi theo đông, tây, nam, bắc, rồi lại thêm thượng và hạ, có khi cả tên đường nữa nên rất dài.